

PRIDE of PLACE

BELEIDSNOTA

TROTS OP JE PLAATS : EEN ONDERWIJSPROGRAMMA OM JONGEREN TE STIMULEREN ZICH (WEER) TE VERBINDEN MET HUN PLATTELAND

Marino Bonaiuto, Silvia Ariccio, Thomas Albers,
Ramazan Eren & Silvia Cataldi
juli 2020

In deze beleidsnota wordt kort verslag gedaan van het project dat is ontwikkeld als onderdeel van het Erasmus+ Strategisch Partnerschap “Pride of Place”, dat wordt gefinancierd door het Erasmus+ Programma onder projectnummer 2018-1-NL01-KA201-039020.

Details van het volledige rapport, het onderwijsprogramma en andere documenten zijn toegankelijk via de projectwebsite: www.prideofplace.eu

Auteurs:

Sapienza University of Rome, Italië: Marino Bonaiuto, Silvia Ariccio, Silvia Cataldi en Thomas Albers

Akdeniz University, Turkije: Ramazan Eren

Anatta Foundation, Nederland: Thomas Albers

Projectcoördinatie: Thomas Albers, Anatta Foundation, Nederland.

Vertaling: Anatta Foundation

Referentie van de beleidsnota: Bonaiuto, M., Ariccio, S., Albers, T., Eren, R. and Cataldi, S. (2020). *Pride of Place: a curriculum to (re)connect and encourage young people to be engaged with their rural areas*. Policy Brief produced as part of the Erasmus+ Project: Pride of Place.

Referentie van het volledig rapport: Bonaiuto, M., Ariccio, S., Albers, T., Eren, R. and Cataldi, S. (2020). *Pride of Place: definitions, causes, effects, and relevance for the rural context*. A framework produced as part of the Erasmus+ Project: Pride of Place.

Copyright © 2020 de auteurs. De inhoud, of delen daarvan, mogen alleen kosteloos worden gebruikt voor niet-commerciële doeleinden indien er op een correcte wijze wordt gerefereerd naar deze publicatie.

Cover image: Freepik.com

De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie houdt geen goedkeuring van de inhoud in. De inhoud geeft de standpunten van de auteurs weer en de Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik dat eventueel wordt gemaakt van de daarin opgenomen informatie.

Mede gefinancierd door het
programma Erasmus+
van de Europese Unie

DIPARTIMENTO DI PSICOLOGIA
DEI PROCESSI DI SVILUPPO
E SOCIALIZZAZIONE

SAPIENZA
UNIVERSITÀ DI ROMA

Anatta
FOUNDATION

Wat is trots zijn op een plaats?

Trots is een beladen emotie. In de algemene psychologie wordt trots beschouwd als een emotie die is gelinkt aan de eigen identiteit en aan het gevoel van eigenwaarde, bestaande uit minimaal twee dimensies: *authentieke* en *hubristische* trots. *Authentieke* trots is een gezonde vorm van trots die wordt ervaren wanneer activiteiten en prestaties (uit het heden of verleden) worden toegeschreven aan eigen inspanningen. *Hubristische* (ook wel *hoogmoedige*) trots wordt ervaren wanneer activiteiten, prestaties of objecten uit het heden of verleden worden toegeschreven aan bepaalde vermogens of bekwaamheden waar je zelf geen invloed op hebt gehad (denk bijvoorbeeld aan afkomst). Deze laatste vorm van trots wordt vaak door buitenstaanders ervaren als arrogante of nationalistische trots.

Trots op je plaats (in het Engels 'Pride of Place') is de emotie die mensen kunnen voelen voor de plek waar ze zichzelf mee identificeren of associëren. Vanuit zowel een cognitief oogpunt – bijvoorbeeld een plek die ik zie als onderdeel van mijn identiteit – als een emotioneel oogpunt – bijvoorbeeld een plek waarmee ik mij emotioneel verbonden voel. Hoewel slechts een aantal studies dit onderwerp hebben onderzocht, is het aannemelijk dat ook trots zijn op je plaats zowel een *authentiek* als een *hubristisch* aspect heeft.

Wat zijn de gevolgen van trots zijn op je plaats?

Trots is sterk verbonden met het individuele gevoel van eigenwaarde en wordt geassocieerd met gevoelens van persoonlijk welzijn. Mensen die authentieke trots voelen voor hun plaats blijken ook meer zelfvertrouwen te hebben en over het algemeen meer welzijn te ervaren.

Vanuit het oogpunt van de samenleving heeft authentieke trots positieve effecten, omdat mensen die trots zijn op hun plaats doorgaans meer gemotiveerd zijn om de plek waar ze aan gehecht zijn te onderhouden, beschermen en verbeteren. Zo zullen inwoners met een hoge mate van trots meer bereid zijn om vrijwillig bij te dragen aan evenementen en verenigingen of meer bereid zijn om actie te ondernemen wanneer iets hun omgeving bedreigt – bijvoorbeeld een nieuw ongewenst project. Authentiek trotse inwoners zullen meer bereid zijn om sociaal betrokken te zijn en bijvoorbeeld meer milieuvriendelijk gedrag te vertonen, vooral wanneer dit leidt tot een directe en zichtbare verbetering van de kwaliteit van de lokale omgeving.

Een hubristische ervaring van trots zijn op je plaats heeft ook een effect op de gevoelens van eigenwaarde van het individu. Doordat deze vorm van trots gebaseerd is op iets waar het individu zelf geen invloed op heeft gehad, leidt dit sneller tot meer asociale en narcistische houdingen. Hierdoor kunnen andere individuen, groepen

en plaatsen die niet tot de eigen plek behoren, denigrerend of zelfs agressief worden bejegend.

Het is dus belangrijk om een authentieke ervaring van trots voor de plek aan te moedigen die zowel de actieve betrokkenheid van de mensen bevordert als ook de inclusie van nieuwkomers stimuleert.

Wanneer ontwikkelen mensen een gevoel van trots voor hun plaats?

Mensen hebben volgens Ryan and Deci's Zelfdeterminatietheorie¹ (ZDT) drie psychologische basisbehoeften die iedereen in alle situaties voortdurend probeert te vervullen voor zijn of haar psychologische welzijn: *autonomie*, *verbondenheid* en *competentie*.

Deze behoeften worden beschouwd als universeel en aangeboren, en worden gezien als stabiel door de tijd, het geslacht en de cultuur heen. We voelen ons goed als we met mensen zijn, in situaties en in plaatsen die ons in staat stellen deze drie behoeften te voldoen.

In de context van een plaats die belangrijk is voor mensen, kan de behoefte aan *verbondenheid* verwijzen naar het opbouwen van hechte relaties met anderen die wonen in de plaats en/of met de plaats zelf. *Autonomie* kan betrekking hebben op de behoefte aan zelfredzaamheid, wanneer mensen de behoefte voelen om te kunnen handelen naar de behoefte van hun plek, deze aan te passen, te veranderen of te onderhouden. De behoefte aan *competentie* heeft betrekking op het verlangen om zich bekwaam te voelen of bepaalde vaardigheden aan te leren die nodig zijn of van pas komen in de interactie met de plaats. Het mogelijk maken van deze psychologische behoeftebevrediging binnen de plaats, kan mensen en bewoners aanmoedigen om authentiek trots te geraken of te blijven op die plaats. Het kan mensen ook motiveren om op die plek te blijven wonen en activiteiten te ondernemen om deze plek te verbeteren en te onderhouden. In de context van persoon-plaats relaties, neemt de kans op het verkrijgen en behouden van authentieke trots toe, als aan deze drie psychologische behoeften wordt voldaan.

Hoe kan de ontwikkeling van trots gestimuleerd worden?

Over het geheel genomen laten diverse studies zien dat het ervaren van trots zijn op je plaats zich kan ontwikkelen door het *zich eigen maken* van de plaats: mensen moeten in staat zijn om bij te dragen aan een plaats — hetzij door de eigenschappen van de plaats aan te passen of door activiteiten te ontwikkelen binnen de plaats met als doel om de eigen relatie met de plaats te verdiepen. Een gevoel van trots voor je plaats wordt vaak geassocieerd met plaatsen waar mensen specifieke activiteiten uitvoeren, zoals het onderhouden

¹ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-Determination Theory and the Facilitation of Intrinsic Motivation, Social Development, and Well-Being. *American Psychologist*, 11.

van familiebanden die belangrijk zijn voor hun gevoel van identiteit, gevoel van eigenwaarde en het versterken van een positief gevoel van trots.

Voor plaatsen met een sterke sociale en culturele betekenis is het meer waarschijnlijk dan voor andere plaatsen om een gevoel van trots te ontwikkelen. In die zin is cultureel erfgoed, met zowel haar tastbare als niet tastbare kenmerken, een belangrijke bron voor de ontwikkeling van trots voor een plek. Cultureel erfgoed kan in grote lijnen worden gedefinieerd als de uitkomst van verbale of non-verbale tradities die gecreëerd zijn door de mensen die leven in een bepaalde plaats. Hierbij vallen ook productiemethoden, sociaal leven, dialecten en lokaal gesproken talen, rituelen, festivals en de overdracht van gedrag of tastbare abstracte voorwerpen naar toekomstige generaties.

Cultureel Erfgoed is door de UNESCO² onderverdeeld in materieel en immaterieel erfgoed. Materieel cultureel erfgoed verwijst naar gebouwen, historische plaatsen, monumenten, artefacten en objecten die betekenis hebben voor de archeologie, architectuur, wetenschap of technologieën van een specifieke cultuur. Immaterieel cultureel erfgoed wordt gezien als de tradities of levende uitdrukkingen die geërfd zijn van onze voorouders en doorgegeven zijn aan onze volgende generaties, zoals taal, literatuur, podiumkunsten, sociale normen en waarden, rituelen, feestelijke gebeurtenissen, omgang de natuur en het universum of traditionele ambachten. Volgens UNESCO gaat het bij immaterieel erfgoed om zowel erfgoed uit het verleden als om hedendaagse uitingen door diverse culturele groepen in de stad en op het platteland.

Cultureel erfgoed kan een relevante bron zijn van *hubristische* trots, terwijl *authentieke* trots beter kan worden versterkt door mensen actief te betrekken bij het onderhouden of verder ontwikkelen van het cultureel erfgoed van een plaats. Mensen kunnen bijvoorbeeld trots zijn op een plaats vanwege een belangrijke historische gebeurtenis die er heeft plaatsgevonden (hubristische trots) en/of omdat de inwoners actief betrokken worden in de besluitvorming en de uitvoer daarvan en dat heeft geleid tot een verbetering van de leefbaarheid in de plaats (authentieke trots).

Ook is de sociale reputatie een belangrijke factor voor het vergroten van het ervaren van trots voor de plek. Zo kan bijvoorbeeld het wonen in een plaats die beroemd is en een goede reputatie heeft, men-

2 UNESCO. *What is meant by "cultural heritage"?*, viewed on 5 July 2020. <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/unesco-database-of-national-cultural-heritage-laws/frequently-asked-questions/definition-of-the-cultural-heritage/>

sen stimuleren om trots te zijn op die plaats en kan dit ook bijdragen aan de versterking of totstandkoming van een emotionele binding met die plaats. Denk bijvoorbeeld aan het label voor de Europese Culturele Hoofdstad of de subsidies die plattelandsdelen en steden helpen zich sterker te profileren in Europa.

Het gebruik van cultureel erfgoed als een troef om actieve betrokkenheid van de lokale bevolking in initiatieven en projecten te stimuleren, kan mensen helpen om hun psychologische behoefte aan autonomie, verbondenheid en competentie te bevredigen, wat weer kan leiden tot versterkte positieve gevoelens van authentieke trots voor de plaats.

Waarom is het ervaren van trots relevant voor plattelandsgebieden?

Plattelandsgebieden zijn meestal plaatsen die in veel opzichten uniek zijn: ze beschikken vaak over een rijkdom aan cultureel erfgoed, zoals bijzondere landschapskenmerken of een overdaad aan lokale tradities, variërend van culinair (lokale gerechten en dranken) tot taal, kunst (muziek, dans), ambachten (gekoppeld aan lokale natuurlijke of commerciële bronnen). Vanuit sociaal oogpunt worden plattelandsgebieden ook vaak geassocieerd met sterke sociale verbindingen en een hechte gemeenschap. Dit zou impliceren dat mensen die leven in plattelandsgebieden een sterke trots ervaren en daarom erg betrokken en actief zijn bij hun gemeenschap en bereid zijn om er te wonen en bij te dragen aan het levensonderhoud. De realiteit waarmee we te maken hebben, laat echter zien dat op mondiaal niveau, en ook specifiek in Europa, plattelandsgebieden worden bedreigd in hun voortbestaan en leefbaarheid door leegloop. Vooral jongeren hebben de neiging om naar stedelijke centra te verhuizen zonder terug te willen keren.

Het doel van dit project is om deze beweging tegen te gaan door het versterken van een gezond en authentiek gevoel van trots voor hun plaats bij plattelandjongeren; dat wil zeggen door hen te motiveren om op het platteland te blijven of hen aan te moedigen om terug te verhuizen in het geval ze zijn vertrokken vanwege studie of werk.

Hoe past 'trots op je plaats' op de verschillende politieke agenda's?

Het bevorderen van een authentiek gevoel van trots voor de plaats is onder jongeren in plattelandsgebieden vooral relevant in de komende decennia. Duurzame, inclusieve en levendige plattelandsgemeenschappen staan op veel belangrijke politieke agenda's van nationaal, Europees en mondiaal niveau. Er kunnen op z'n minst drie belangrijke beleidskaders worden uitgelicht waaraan een ge-

voel van trots voor je plaats en dit Erasmus+ project een bijdrage leveren.

- De Verenigde Naties hebben zeventien Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen¹ (SDG) vastgesteld die tot doel hebben een einde te maken aan armoede, de planeet te beschermen en te zorgen voor gezondheid en welvaart voor iedereen. Het platteland, dat het grootste deel van de aarde bedekt, speelt een belangrijke rol hierin. Een goede psychologische en emotionele band met de lokale plaats kan een goed startpunt zijn in de bescherming van de ecosystemen en haar biodiversiteit. Een gezonde authentieke trots draagt daaraan bij.
- Het nieuwe *Gemeenschappelijk Landbouwbeleid*² (GLB) van de Europese Unie voor de periode 2021-2027 heeft als doel de ontwikkeling en het behoud van plattelandsgebieden en landschappen in de gehele EU. Het GLB is gebaseerd op negen doelen die de toegang tot een kwalitatief hoogwaardige en sterke landbouwsector garanderen en het erkent het belang van de plattelandsgebieden waarin de meeste landbouwers gedijen. Twee van de doelstellingen zijn bijvoorbeeld gebaseerd op het ontwikkelen en behouden van levendige plattelandsgebieden en het behoud van het landschap en zijn biodiversiteit. Een goed ontwikkelde psychologische band van de bewoners met de plattelandsgebieden is van fundamenteel belang voor het behalen van deze doelstellingen, zoals in deze beleidsnota is toegelicht.
- De *Europese Jeugdstrategie*³ (2021-2027), die is gebaseerd op de uitkomsten van de structurele dialogen met de Europese jeugd in 2017-2018, is gebaseerd op elf jeugddoelen. De EU-jeugdstrategie richt zich op drie kerngebieden: het *betrekken* van jongeren bij de samenleving; jongeren *samenbrengen*; en het *versterken* van jongeren om hun eigen leven in de hand te nemen. Met deze strategie wil de EU de visie van jongeren op hun toekomst helpen realiseren. De ontwikkeling van het gevoel van trots draagt met name bij aan het zesde jeugdgoal: 'Het vooruit bewegen van plattelandsjongeren'. Dit doel richt zich op het aantrekkelijker maken van plattelandsgebieden om er te blijven en het creëren van een positiever beeld van plattelandsgebieden, zowel voor hun inwoners als om toerisme aan te trekken en investeringen aantrekkelijk te maken. Een van de oplossingen, voorgesteld door jonge mensen in de structurele dialogen, is om tradities en erfgoed van het platte-

3 <https://sustainabledevelopment.un.org>

4 https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cap-glance_en

5 https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en

Hoe kunnen we de authentieke trots voor jongeren op het platteland versterken?

land nieuw leven in te blazen op een jeugdvriendelijke manier. Het Erasmus+ *Pride of Place* project heeft zich tot doel gesteld precies dit te doen: het betrekken, samenbrengen en versterken van jonge mensen bij een actieve rol in hun plattelandsgebieden om hun levensonderhoud, imago en kansen te vergroten.

Een onderwijsprogramma over lokaal erfgoed, uniciteit en authentieke trots.

Om de leegloop van het platteland tegen te gaan, wordt in dit project beoogd de authentieke trots bij jongeren te versterken en hen te motiveren om op volwassen leeftijd op het platteland te blijven of ernaar terug te keren. Om dit doel te bereiken, stelt dit project voor om een onderwijsprogramma te implementeren op scholen op het platteland.

Het onderwijsprogramma bestaat uit verschillende modules en kan worden aangepast aan de leeftijd en het niveau van de leerlingen (variërend van groep 7 tot en met de middelbare school). Afhankelijk van de unieke eigenschappen van de plaats kunnen de onderwerpen worden gekozen en kunnen verschillende activiteiten worden uitgevoerd die het beste passen bij de context waarin de school zich bevindt. Het project omvat een reeks modules die elke leerkracht kan gebruiken om de eigen lessen te organiseren. De modules zijn gebaseerd op de methode *onderzoekend leren*, waardoor het gebruik van zelfsturend en participatief leren in het onderwijs wordt aangemoedigd. In deze vorm van sociaal leren starten de leerlingen een onderzoek naar de uniciteit van de eigen plaats, staat de leerling centraal en worden zowel het niveau van authentieke trots voor de plaats als de 21-eeuwse competenties van de leerlingen (bv. creativiteit, kritisch denken, zelfsturend leren, communicatie) verder ontwikkeld. Het onderwijsprogramma is wetenschappelijk onderzocht en verschilt van de traditionele onderwijsaanpak die meer is gericht op kennisoverdracht. Als gevolg hiervan worden er ook andere competenties gevraagd van de docenten. Daarom zal er tevens een nieuwe bijscholingscursus worden aangeboden aan docenten om hen te ondersteunen in deze nieuwe rol en op het verwerven van nieuwe vereiste competenties.

Voor meer informatie over het Erasmus+ project of het gratis toegankelijke onderwijsprogramma kunt u kijken op www.anattafoundation.org, www.prideofplace.eu of contact opnemen met de Anatta Foundation via thomas@anattafoundation.org.

www.prideofplace.eu

Mede gefinancierd door het
programma Erasmus+
van de Europese Unie

